

# SLOVNIČNE VSEBINE PRI JEZIKOVNEM POUKU SLOVENŠČINE PRED PRENOVO UČNIH NAČRTOV<sup>1</sup>

Prispevek prinaša premislek, kako metajezikovni del jezikovnega pouka slovenskega jezika organizirati tako, da bo prispeval k razvijanju kritične sporazumevalne zmožnosti; da bo osmišljen; in hkrati dovolj časovno ekonomičen, da bo omogočal čim več aktivnega dela, kritičnega tvorjenja in sprejemanja besedil pri (preostalem) jezikovnem pouku. Temeljna sprememba, kot jo prinašata novi slovenski šolski slovnici za osnovno in srednjo šolo (2017), je prehod iz skladenjske v oblikoslovno-pomenoslovno delitev besednih vrst. Prispevek na podlagi stvarnih primerov opiše prednosti takšnega prehoda, prikaže pa še nekaj drugih inovativnih rešitev, ki so vključene v slovnici ali novejše učbenike. V tem okviru opozori na močno olajšano obravnavo zaimkov in prislovov, števnik kot prilastka ali jedra ter na določanje prilastka in jedra nasploh, pa tudi na obravnavo veznika in sklanjatev. Izpostavljena so mesta, kjer se je slovnično obravnavo doslej po nepotrebnem zapletalo (določanje osebka, priredja in pomenska razmerja, terminologija). Vsako novo rešitev spremljajo primeri rešitev (ali zadreg) iz sodobnih učbenikov, po potrebi tudi zgodovinski vpogled.

**Ključne besede:** jezikovni pouk, oblikoslovje, skladnja, šolska slovnica, besedne vrste

## Grammatical Topics in Slovenian Language Teaching before the Curriculum Reform

This article discusses how the metalinguistic part of Slovenian language teaching should be organized so that it can contribute to the development of critical communicative competence, and so that it is meaningful and at the same time sufficiently time-effective to facilitate as much active work as possible, and critical text formation and reception in (the remainder of) language instruction. The fundamental change introduced by the new Slovenian primary- and secondary-school grammars (2017) is a shift from a syntax-based division of parts of speech to one based on morphology and semantics. Using practical examples, this article describes the advantages of such a shift, while also presenting certain other innovative solutions included in the grammar or more recent textbooks. Within this context, it draws attention to the significantly simplified coverage of pronouns and adverbs, numerals as modifiers or heads, and the definition of modifiers and heads in general, as well as the treatment of

<sup>1</sup> Članek je nastal v okviru programa P6-0038, ki ga financira ARIS.

conjunctions and declensions. It highlights areas in which, to date, grammatical coverage has been made needlessly complex (e.g., for defining the subject, for coordinate clauses and semantic relations, and for terminology). Every new solution is accompanied by examples of solutions (or problems) from current textbooks, as well as historical insights where needed.

**Keywords:** language teaching, morphology, syntax, school grammar, parts of speech

## 0 Uvod

Ob potekajoči prenovi učnih načrtov za slovenščino prinaša prispevek premislek, kako metajezikovni, torej »slovnici« del jezikovnega pouka slovenskega jezika organizirati tako, da bo prispeval k razvijanju kritične sporazumevalne zmožnosti (Vogel 2021)<sup>2</sup> – in da bo dovolj časovno ekonomičen, da bo omogočal čim več aktivnega dela, kritičnega tvorjenja in sprejemanja besedil pri (preostalem) jezikovnem pouku. Druga komponenta potreb jezikovnega pouka slovenščine se je oblikovala ob izhodiščih za prenovo učnih načrtov (Rojc in Slivar 2022: 4), kjer je bila med drugim izrecno poudarjena »potreba po prepoznavanju vloge znanja, pridobljenega pri pouku učnega jezika, kot izhodišča za pridobivanje univerzalnega jezikovnega znanja«, seveda ob poudarjanju »tudi nejezikovnih predmetov za razvijanje jezikovnega znanja« (Rojc in Slivar 2022: 4).

Povedano preprosteje: pouk slovenske slovnice mora biti povezljiv s poukom tujih jezikov, uporaben za praktično življenje, hkrati pa mora podajati osnovna teoretična spoznanja jezikoslovja kot stroke (*kaj je jezik, kako deluje, kako se razvija*). Snovi mora biti čim manj oziroma mora biti časovno čim bolj ekonomična, da bo omogočala čas za tvorjenje, razčlenjevanje in kritično sprejemanje besedil – ne samo pri slovenščini, ampak pri vseh predmetih in v vseh jezikih. Obvladovanje slovnice predstavlja tudi jedro samozvesti, ki sploh omogoča razvijanje kritičnosti ob delu z besedili in s tem kritične sporazumevalne zmožnosti. Hkrati pa je to (zgolj!) osnova, ki v končnem rezultatu predstavlja eno samo komponento večrazsežnostnega uresničevanja sporazumevalne zmožnosti.

Prispevek avtorja tega članka k (še) boljšemu jezikovnemu pouku slovenščine v času pred prenovo učnih načrtov je bil naslednji: izdaja novih šolskih slovnice slovenskega jezika na prenovljenem (= bolj univerzalnem) teoretičnem izhodišču s premišljenim dopolnjevanjem po vertikali in tudi v prostem elektronskem dostopu;<sup>3</sup> sodelovanje pri oblikovanju portalov Franček (in prej Fran) za čim lažji dostop do jezikovnih informacij; sodelovanje pri načrtovanju sprememb (npr. nujne, a majhne spremembe učnega načrta za slovenščino leta 2018 itd.) in raziskovanje obstoječega stanja.

<sup>2</sup> Tu je mišljena razvita sporazumevalna zmožnost, »ki vključuje funkcionalno in kulturno zmožnost ter ju nadgradi s kritičnim sporazumevanjem, pri katerem so udeleženci občutljivi tudi na širši kontekst, upoštevajo čustvene/emotivne razsežnosti ter se zavedajo potrebe po prizadevanju za načrtno presojanje na podlagi meril, preseganju čustvene ne-/naklonjenosti, predsodkov, ustaljenih perspektiv ter po razmisleku o lastnem sporazumevanju (metakogniciji), pa tudi lastne etične oz. družbene odgovornosti« (Vogel 2021: 8).

<sup>3</sup> Povezava: <https://kje-je-kaj-v-slovnici.francek.si> (dostop 15. 5. 2024).

Na ravni metajezikovnega, »slovničnega« pouka slovenskega jezika se je v teh letih pokazalo, da nekatera področja predstavitve jezikovnega sistema po nepotrebnem jemljejo čas, ovirajo pomnenje snovi kot celote in škodujejo dolgotrajnemu poznavanju jezikovnega sistema. Reakcija na del te snovi je bila neobravnava v šoli, naključno črtanje snovi – a tudi črtanje je lahko oviralo občutek za celoto, zlasti če so hkrati tako črtana znanja učenci in dijaki dobivali zgolj pri pouku tujih jezikov.

Leta 2017 smo opravili raziskavo, v kateri smo primerjali rabo jezikoslovnih izrazov pri pouku tujih jezikov v osnovnih in srednjih šolah z rabo jezikoslovnih izrazov pri pouku slovenščine (Ahačič 2017a). Raziskava je pokazala neprekrivnost rabe osnovnih jezikoslovnih izrazov pri slovenščini in tujih jezikih na pomenovalni in vsebinski ravni (na ravni označujočega in označenega). Z vidika didaktike to pomeni, da so se učenci pri različnih predmetih srečevali s homonimnimi termini, ki so imeli pri pouku slovenščine in pouku tujih jezikov različen pomen (na primer: *zaimek*, *števnik*), in z jezikoslovnimi pojmovnimi koncepti, ki so bili neprekrivni (na primer: *zaimek* kot del samostalniške, pridevniške in prislovne besede v nasprotju z *zaimkom* kot samostojno besedno vrsto, ki vsebuje samostniške in pridevniške *zaimke*, ne ločuje pa prislovnih *zaimkov*; *sklanjatev* z ničto končnico pri slovenščini proti konceptu nesklonljivih besed pri tujih jezikih).

Skladenjska delitev besednih vrst, kakor jo je po Toporišiču (1976, 2000) za šolsko rabo preoblikoval Žagar (2001 [1985]), ki je bila sicer zapletena, a notranje logična, se je v naslednjih desetletjih »poenostavljala« na načine, ki so razmerje pouk slovenščine : pouk tujih jezikov še dodatno zapletali.

Sistem je postajal s poenostavljanji v različnih učbenikih v letih 1998–2023<sup>4</sup> tudi teoretično nepregleden. Kot tipičen primer bi omenil razmerje osnovna šola (kjer delitve na samostalniško in pridevniško besedo itd. večinoma ni) in srednja šola (kjer delitev na samostalniško in pridevniško besedo itd. večinoma je) – obakrat ob teoretični naslonjenosti na skladenjsko delitev besednih vrst.

Na to je zlasti vplivalo črtanje seznama slovničnih vsebin v učnih načrtih za srednje šole po 1998. Učni načrt iz leta 1998 tako na primer še ima delitev: samostalniška beseda, samostalniki, samostalniški *zaimek*, posamostaljeni pridevniki, pridevniška beseda, pridevniki, pridevniški *zaimek*, števniki, glagoli, prislovi, predlogi, vezniki, členki, medmeti; učni načrt iz leta 2008 na primer tega nima več, zato so učitelji izbor usmerjali najbolj uporabljani učbeniki.

To vrzel sta odpravili novi šolski slovnici za osnovno in srednjo šolo (Ahačič 2017b, 2017c), ki sta izhodišče šolske obravnave besednih vrst iz skladenjske delitve znova vrnila na oblikoslovno-pomenoslovno delitev, hkrati pa

<sup>4</sup> Gl. seznam pregledanih učbenikov v virih. Vseh obstoječih učbenikov nismo pregledali, saj namen prispevka ni pregled učbeniških rešitev, ampak prikaz temeljnih tokov. So pa v pregledu zajete vse temeljne rešitve.

poenostavili še nekatera druga področja obravnave slovničnih vsebin – ob tem pa ves čas spodbujali možnosti za spoznavanje in sobivanje različnih meril, tudi skladijskega.

1 Skladijska in oblikoslovno-pomenoslovna delitev besednih vrst

Razlikovanje med skladijsko in oblikoslovno-pomenoslovno delitvijo besednih vrst shematično povzema preglednica (po Ahačič 2017b: 38):

| Oblikoslovno-pomenoslovna delitev | Skladijska delitev                                                                                                                                     |
|-----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| samostalnik                       | samostalniška beseda: <ul style="list-style-type: none"><li>- samostalnik</li><li>- posamostaljeni pridevnik,</li><li>- samostalniški zaimek</li></ul> |
| pridevnik                         | pridevniška beseda: <ul style="list-style-type: none"><li>- pridevnik</li><li>- pridevniški zaimek</li><li>- števnik</li><li>- deležnik</li></ul>      |
| zaimek                            | /                                                                                                                                                      |
| števnik                           | /                                                                                                                                                      |
| glagol                            | glagol                                                                                                                                                 |
| prislov                           | prislov                                                                                                                                                |
| členek                            | členek                                                                                                                                                 |
| predlog                           | predlog                                                                                                                                                |
| veznik                            | vezniška beseda: <ul style="list-style-type: none"><li>- vezniki</li><li>- oziralni in vprašalni zaimki</li><li>- členki</li></ul>                     |
| medmet                            | medmet                                                                                                                                                 |
|                                   | povedkovnik                                                                                                                                            |

Slika 1: Razlike med oblikoslovno-pomenoslovno in skladijsko delitvijo besednih vrst

Skladenjska delitev besednih vrst<sup>5</sup> temelji na vlogi posamezne besede v stavku. Izhodišče za določanje besednih vrst je skladnja, zlasti vloga določene besede v določenem stavčnem členu. Ta delitev omogoča lažjo obravnavo zapletenejših skladijskih vprašanj in olajša podrobnejši opis strukture jezika. K nam jo je v okviru strukturalnega jezikoslovja (ki pa je bilo zgodovinsko in primerjalno gledano strukturalno bolj v narekovajih)<sup>6</sup> prinesel Jože Toporišič v slovnici 1976 in nadaljnjih delih (deloma že prej) ter s tem poskrbel za hiter razvoj slovenske jezikoslovne znanosti. Bistvo skladijske delitve besednih vrst je torej možnost čim bolj natančne delitve vloge najrazličnejših besed. Cilj je znanstvena obravnava jezika in odkrivanje vedno novih možnosti za nadaljnje delitve – torej za čim natančnejši jezikovni opis. Ta pristop se je sicer izkazal v znanstvenih opisih, osemdeseta in devetdeseta leta pa so pokazala, da je zelo naporen za obravnavo in prikaz ter prezahteven za šolo (prim. usodo Žagarjeve slovnice iz leta 1985). Uveljavil se ni niti v slovaropisju, saj ga med večjimi slovarji dosledno upoštevata le slovarski del *Slovenskega pravopisa* in *Sinonimni slovar slovenskega jezika*, nekoliko manj dosledno pa *Slovar slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja*. Zlasti problematično je, če se ta vidik predstavlja kot edinega.

Oblikoslovno-pomenoslovna delitev besednih vrst<sup>7</sup> najprej loči besede na pregibne (samostalni, pridevnik, zaimek, števniki, glagoli) in nepregibne (prislovi, členki, predlogi, vezniki, medleti), šele nato pa jih razdeli glede na pomen. Ta delitev torej izhaja predvsem iz kategorialnega leksikalnega pomena in oblike, zato ima lahko omejitve pri raziskavah globljih skladijskih problemov in pri razumevanju notranjega delovanja jezika. Za šolsko rabo je pomemben podatek, da jo uporabljajo šolske slovnice pa tudi slovarji tujih jezikov, ki se jih učijo učenci v slovenskih osnovnih in srednjih šolah. Gre namreč za tradicionalno delitev v slovnice, ki se je skozi stoletja od antike le malo spreminjala in dopolnjevala.

<sup>5</sup> Za povzetek domače in tuje literature na to temo gl. Grošelj 2017: 502–503, na Slovenskem je to delitev uvedel Toporišič v slovnici 1976, definicija: Toporišič 1992: 273; o težavah: Snoj 2015: 139–151.

<sup>6</sup> Zelo zgoščeno, a povedno o tem Šekli (2018: 117–118): »Kaj je torej v Toporišičevi skladnji vsebinsko »prelomnega«? Za ponazoritev sledi le nekaj zgledov. Za začetek je zgradbeni enoti *prosti in zloženi stavek* nadomestil s hibridnima besedilno-zgradbenima enotama *enostavčna* in *večstavčna poved*. Opazen preobrat je bila – po vzoru češkega jezikoslovja – uvedba *propozicije*, pomenske podlage povedi, in njenih *modifikacij* znotraj *upovedovanja*, kar je dotlej prevladujoči pogled v smeri od oblike k pomenu obrnilo v smer od pomena k obliki. Nadalje je iz skladnje umaknil skladnjo sklonov – nekaj prostora ji je zato odmeril v oblikoslovju –, ki sklonom v stavčnočlenski vlogi določa pomen in s tem omogoča določitev njihovih udeleženskih vlog. V besedotvorju je – vzporedno z modifikacijo propozicije v skladnji, ki naj bi s tvorbenega vidika razložila nastanek povedi iz njene pomenske podlage – vpeljal *besedotvorni algoritem*, ki naj bi na podoben način pojasnil nastanek tvorjenke iz njene *govorne podlage*. V oblikoslovju pa je opustil oblikovno-pomensko in uvedel skladijsko merilo za določanje besednih vrst ter posledično (re)definiral besedne vrste in njihove podvrste z novim hierarhičnim razmerjem med njimi (*samostalniška* in *pridevniška beseda* sta v evropskem jezikoslovju unikumi).«

<sup>7</sup> Za povzetek domače in tuje literature na to temo gl. Grošelj 2017: 500–502, na Slovenskem je ta delitev v rabi neprekinjeno od Bohoričeve slovnice do slovnice štirih (Bajec idr. 1956), več o zgodovini rabe v opisih na spletni strani *Slovnice in pravopisi* ter v Ahačič 2015: 15–30, splošno o tej delitvi Simeon 1969: II, 734–736.

Uvajanje oblikoslovno-pomenoslovne delitve besednih vrst v šolsko prakso po eni strani enoti pouk slovenščine s poukom tujih jezikov in s tem slovenščino znova postavlja v ospredje pouka o splošnih jezikovnih zakonitostih, po drugi strani pa s sabo prinaša kar nekaj sprememb, ki ne posegajo samo na pouk oblikoslovja, ampak tudi širše.

Razlika med obema pristopoma ni zgolj površinska, torej ni takšna, kakor bi jo lahko dobili s poenostavljanjem od zgoraj navzdol s črtanjem določenih nadrejenih kategorij (samostalniška beseda, pridevniška beseda, vezniška beseda), povedkovnika in deležnika.

V nadaljevanju<sup>8</sup> bomo zato preverili nekaj ključnih razlik med obema delitvama, kot osnovo za primerjavo pa bomo vzeli šolsko slovnico Franceta Žagarja (2001 [1985]) in šolsko slovnico Kozma Ahačiča (2017b). Pokazali bomo, kako nam oblikoslovno-pomenoslovna obravnava besednih vrst vzame pri pouku bistveno manj časa in s tem omogoča poglobitev brez dodatne obremenitve ter enako slovnico izhodišče v osnovni in srednji šoli. Tudi zato se te delitve<sup>9</sup> držijo šolski slovnici opisi večine evropskih jezikov.

## 1.1 Vpliv na obravnavo zaimka v šoli

Pri oblikoslovno-pomenoslovni delitvi besednih vrst zaimek ni več podtip samostalniške, pridevniške ali prislovne besede, ampak samostojna besedna vrsta, ki vsebuje pregibne besede. To pomeni, da ne moremo več govoriti o prislovnih zaimkih kot o besedni vrsti »zaimki«. Kar so bili v skladenjski delitvi besednih vrst že izhodiščno prislovni zaimki, so v oblikoslovno-pomenoslovni delitvi besednih vrst izhodiščno prislovi<sup>10</sup> (prim. npr. SSKJ in SSKJ2).

Primeri množenja snovi z delitvijo prislovnih zaimkov v srednji šoli:

»Rekli smo, da prislovi poimenujejo kraj, čas, način ali vzrok dejanja; to delajo neposredno (npr. *domov*) ali posredno (npr. *kam*, *kamor*, *nekam*, *nikamor*, *tja*). Prislovi, ki poimenujejo kraj, čas, način ali vzrok dejanja na posreden način, so zaimki – torej prislovni zaimki. S prislovnimi zaimki sprašujemo po kraju/času/načinu/vzroku (npr. *kam*), se o tem nedoločno izražamo (npr. *nekam*), kažemo na to (npr. *tja*) ipd.; zato so prislovni zaimki prav takih vrst kot neosebni samostalniški in pridevniški zaimki (npr. vprašalni, oziralni, nedoločni, nikalni, kazalni ipd.)« (NPB-učb 2: 63).

<sup>8</sup> Poleg literature, ki jo navajamo sproti, smo pri pregledu upoštevali še Kosem idr. 2012, Rozman idr. 2012, Smolej 2022, Vogel 2015, 2023 in Žagar 1987 ipd.

<sup>9</sup> Medtem ko šolska slovnica običajno sledi splošnim jezikovnim pravilom, ki so in bodo v veljavi čim dlje v čim več jezikih ter upoštevajo normo knjižnega jezika, lahko znanstvena slovnica predstavlja bolj podrobne analize jezikovnih pojavov, vključno s sintaktičnimi, morfološkimi in semantičnimi vidiki, zanima pa jo predvsem dejanska raba in čimvečja natančnost opisa.

<sup>10</sup> Lahko pa jih seveda obravnavamo kot zaimenske prislove, jih poimenujemo celo kot prislovne zaimke ipd. – a ne kot šolsko snov.

»Prislovni zaimki ne izražajo slovnične osebe in se delijo (tako kot neosebni samostalniški in pridevniški zaimki) na: vprašalne (npr. *kam, kod, kje, kdaj, kako*); oziralne (npr. *kamor, koder, kakor*); nedoločne (npr. *nekam, nekje, nekoč, nekako*); nikalne (npr. *nikjer, nikoli, nikdar, nikakor*); kazalne (npr. *tu, tam, tja, takrat, tako*)« (BJ-učb 2: 83).

Zadrego dobro ponazarja tudi naslednja razlaga iz učbenika za 8. razred OŠ (OGDKS 8: 37): »Do sedaj smo spoznali zaimke, s katerimi smo nadomeščali samostalnike (taki so osebni zaimki), in zaimke, s katerimi smo nadomeščali pridevnike (taki so svojilni zaimki in povratni svojilni zaimek). Poznamo pa tudi zaimke, za katerimi se včasih skrivajo pridevniki, drugič samostalniki, tretjič pa kaj drugega.« Ta »kaj drugega« ni razložen. Drugače SZV+učb 7 (83–93), ki ločuje osebne, svojilne, vprašalne, oziralne in kazalne zaimke, prislovnih pa ne omenja.

Druga težava je uvajanje opisnih definicij, ki naj bi v osnovni šoli nadomestile številne delitve – a to so še vedno definicije. Tipični primer iz sedmega razreda osnovne šole: Namesto preprostega pomenja primerov oziralnih zaimkov je v rubriki »Zapomnim si« zapisano naslednje (iSlo 7: 122): »Oziralni zaimki uvajajo stavek, ki opisno predstavi osebo (*kdor*), žival, rastlino, stvar ali pojem (*kar*), njihovo lastnost (*kakršen*), vrsto (*kateri/ki*), pripadnost (*čigar*), količino (*kolikor*), okoliščine dejanja – kraj (*kjer*), čas (*kadar*) ali način (*kolikor*). • Od vprašalnih zaimkov se večinoma ločijo po končnem -r, izjeme so zaimki *ki, kateri* in *kakršen*. • V govorjenih in zapisanih besedilih pogosteje uporabljamo zaimek *ki* (npr. *V njej je zbranih 20 besedil, ki jih izvaja 18 slovenskih raperjev*). • Zaimek *kateri* večinoma uporabljamo le za besedicami, kot so npr. *s, h, v, iz, pred, pod* (npr. *Zbirko krasijo tudi črno-bele fotografije grafitov, s katerimi so besedila ločena drugo od drugega*).« To je definicija, ki je na ravni fakultetnega znanja, neprimerna za osnovno šolo.

Za šolsko rabo pa je še pomembneje, da ni več nujno, da sistem pokriva vse pomenske delitve zaimkov, kakor jih zahtevata prisotnost prislovvov in skladnja kot izhodišče za delitev pri skladenjski delitvi besednih vrst. Zato je lahko po oblikoslovno-pomenoslovni delitvi vrst zaimkov za šolsko rabo bistveno manj, ne da bi s tem posegali v celovitost jezikovnega opisa.

Slovnica, ki temelji na skladenjski delitvi besednih vrst (Žagar 2001 [1985]), ločuje naslednje vrste zaimkov: osebni, svojilni, povratni osebni, povratni svojilni, kazalni, vprašalni, oziralni, nedoločni, nikalni, poljubnostni, oziralni poljubnostni, celostni, mnogostni, istostni, drugostni; te vrste so razvrščene še v dodatne skupine: samostalniški [osebni in tipa *kdo/kaj*], posamostaljeni pridevniški, pridevniški lastnostni, vrstni, svojilni in količinski, prislovni. Vrst zaimkov je z didaktičnega vidika za šolsko rabo preveč – skupaj ločuje Žagarjeva slovnica kar 66 vrst zaimkov.

Po drugi strani lahko ločuje šolska slovnica po oblikoslovno-pomenoslovni delitvi zaimke na način, prekriven z ločevanjem v tujih jezikih. Ločuje na primer naslednje vrste (Ahačič 2017b: 52–56): osebni, svojilni, povratni osebni, povratni svojilni, kazalni, vprašalni, oziralni in nedoločni zaimki, pri čemer nedoločni zaimki pokrijejo vse preostale tipe zaimkov, zaimki pa se delijo na samostalniške in pridevniške.

V učbenikih, ki temeljijo na skladenjski delitvi besednih vrst, se je zaradi ogromnega števila vrst zaimkov uveljavila praksa, da nekaterih kategorij zaimkov preprosto ne obravnavajo,<sup>11</sup> izbor teh vrst je (bil) precej poljuben. To za doseganje nižjih taksonomskih stopenj znanja ni sporno, za doseganje višjih taksonomskih stopenj pa je obvladovanje sistema kot (četrudi poenostavljene) celote ključno – če del zaimkov izpustimo, je snov ves čas nedorečena, predvsem pa neprekrivna s poukom tujih jezikov – takšno znanje ni univerzalno uporabno. A kljub selekciji je število obravnavanih vrst zaimkov še vedno izredno veliko.<sup>12</sup>

Pri oblikoslovni-pomenoslovni delitvi teh težav ni: del snovi odpade že pri izhodiščni delitvi, poleg tega pa odpade posebna kategorija prislovnih zaimkov (ker jih po tej delitvi ni).

Trenutno učbeniki v osnovni šoli temeljijo na okrajšani skladenjski delitvi (osebni, svojilni (+ povratni), vprašalni, oziralni in kazalni zaimek – samostalniško in pridevniško), od srednješolskih pa novo oblikoslovno-pomenoslovno delitev prinašata učbenika NPB+učb 2 (34–35) in MJ 2 (42–47). Nova delitev nam prinese preglednejšo in bolj racionalno organizirano snov, hkrati pa učenci po koncu vertikalne poznajo snov kot celoto, ne le njen del.

## 1.2 Vpliv na obravnavo prislova

V povezavi s spremembo obravnave zaimka se spremeni tudi obravnavo prislova. Kot smo omenili, po skladenjski delitvi tudi prislovi ločujejo zaimke, ki so lahko naslednjih vrst: vprašalni, oziralni, nedoločni, nikalni, poljubnostni, oziralni poljubnostni, celostni, mnogostni, istostni, drugostni, kazalni. V oblikoslovno-pomenoslovni delitvi besednih vrst so to vse na ravni šolskega pouka zgolj prislovi, saj ne spadajo v besedno vrsto »zaimek«, ker niso pregibni.

## 1.3 Vpliv na obravnavo števnik kot prilastka ali jedra ter določanje prilastka in jedra v šoli

Uvrstitev števnik (zgolj) v pridevniško besedo v obstoječi skladenjski delitvi besednih vrst ima pomembno posledico: na skladenjski ravni je pridevniška beseda vedno prilastek, zato morajo biti tudi vsi števniki prilastki – Žagar (2001 [1985]: 238–239) jih zato imenuje kar »števniki pridevniki«.<sup>13</sup>

<sup>11</sup> Primera: učbenik BJ-učb 2 (54–55) ne obravnava naslednjih vrst: oziralni poljubnostni, mnogostni, istostni, drugostni; NPB-učb 2 (45–49, 56–57) ne obravnava naslednjih vrst: oziralni poljubnostni, celostni, mnogostni, istostni, drugostni zaimek – še vedno pa dijaki obravnavajo zelo veliko vrst.

<sup>12</sup> Natančneje 32 vrst: osebni, svojilni (+ povratni), kazalni, vprašalni, oziralni, nedoločni, nikalni, poljubnostni, celostni, ki so razvrščeni v naslednje skupine: samostalniški, pridevniški (tipi: kakšen, kateri, čigav) in prislovni.

<sup>13</sup> Na problematiko kot zadnja opozarjata Uhlik in Žele (2023), ki govorita o vezavnem razmerju, ko števniki določa obliko samostalnika (*pet kozarcev*), Сичинава 2012 govori o posebni števniki



Za šolsko rabo to pomeni, da je treba pri obravnavi skladnje prilastke in jedra besednih zvez, kadar je del besedne zveze števniki (ali količinski izraz), določati pomensko, interpretativno.<sup>14</sup> Z vidika srednješolske ravni znanja je takšna interpretacija zelo poljubna (prim. primere s podčrtanim jedrom: *lep avto*, *en avto*, *množica avtov*, *pet avtov*, *več avtov*, *liter mleka*, *kozarec vode*). Ker je meja med prilastkom in jedrom povsem zrelativizirana, postane preprosta snov prepuščena preveliki meri interpretacije<sup>15</sup> in zato navidez »zapletena«: za pouk porabimo več časa, dijaki pa na dolgi rok (ko pozabijo podrobnosti) znajo manj. Uveden je tudi nov nebesednovrstni termin »količinski izraz« (prim. Toporišič 1992: 84), ki na šolski ravni še dodatno zamegljuje mejo med števnikom in drugimi besedami. Pri slabših dijakih je to v praksi povzročilo, da se je bilo treba primere, ko so števniki in nekatere druge besede prilastki, naučiti kar na pamet.

Primeri iz učbenikov:

BJ-sdz 3: »Levi prilastek (samo v besednih zvezah s količinskimi izrazi), npr. Pojedel je kos /levi prilastek/ torte /jedro/« (str. 19). »Po prilastku se sprašujemo z vprašalnici *kakšen*, *kateri*, *čigav*, *koliko*, *kako*, *kje*, *kdaj*« (str. 28). »V jedru je tudi beseda, ki pove, kaj merimo ali štejemo (npr. *kos* /prilastek/ *kruha* /jedro/, *rezina* /prilastek/ *sira* /jedro/, *kozarec* /prilastek/ *soka* /jedro/, *liter* /prilastek/ *vode* /jedro/« (str. 22).

V NPB-učb 3 je ta snov že podana z manjšimi črkami (kot zanimivost), kar pomeni, da se je dijakom ni treba naučiti: »Posebnost je npr. *kozarec/liter mleka* – samostalniška beseda v imenovalniku poimenuje količino, zato ni v jedru, temveč v desnem prilastku, torej *kozarec* /prilastek/ *mleka* /jedro/« (str. 32).

V ZBDB 3 se to snov prikaže kot neproblematično in se prilastek veže na vprašalnice: »Po prilastkih se navadno sprašujemo z vprašalnici *kakšen*, *kateri*, *čigav* in *koliko* + jedro. Primeri: *nagrado za mir* – Katero nagrado?, *podelitev nagrad* – Katero podelitev?, *pisatelj Haruki Murakami* – Kateri pisatelj?, *štirinajst* /prilastek/ *žensk* /jedro/ – Koliko žensk?« (str. 36).

NPB+učb 3 upošteva že novo slovnico, a navaja obe merili (slovnično in pomensko), ohranja tudi termin *količinski izraz*, vse v drobnejšem tisku kot dodatno snov: »Sestavo podredno zloženega osebka iz količinskega izraza (tj. glavnega števnik od pet naprej/nedoločnega števnik/samostalnika) in samostalnika v rodilniku (npr. *deset/več/skupina dijakinj*) pa lahko določimo po dveh merilih, tj. po oblikovnem/slovničnem in po pomenskem/logičnem (to je posebnost nekaterih slovanskih jezikov, zato je iz večine tujih jezikov, ki se jih učite v šoli, ne poznate): Po oblikovnem merilu je v jedru količinski izraz, samostalnik v rodilniku pa je v desnem prilastku (prim. *deset/več/skupina dijakinj*; po pomenskem merilu je v jedru samostalnik v rodilniku, količinski izraz pa je v levem prilastku (prim. *deset/več/skupina dijakinj*)« (str. 65).

besedni zvezi ipd. Na takšno možnost obravnave je opozorjeno tudi v Ahačič (2017b: 60). V izhodišču pa gre za razliko med pomenskimi in skladenjskim jedrom.

<sup>14</sup> Torej niti ne strukturalno, ampak mentalistično (tj. kaj govorec misli, da je pomensko jedro). Prim. npr. zelo nazoren opis v Šekli 2014: 13.

<sup>15</sup> Zlasti zadnja dva primera sta tudi znotraj teorije mejna, manj ustrezna ali celo napačna.

Po oblikoslovno-pomenoslovni delitvi besednih vrst je števnik samostojna besedna vrsta, zato lahko števnik nastopa v besedni zvezi kot pridevnik ali kot samostalnik.<sup>16</sup> Prilastke v besednih zvezah s števnikami se zato lahko določa kot pri samostalniki in pridevniki (prim. primere s podčrtanim jedrom: *lep avto*, *en avto*, *množica avtov*, *pet avtov*, *več avtov*, *liter mleka*, *kozarec vode*).

Takšna poenostavitev omogoča natančnejšo obravnavo števnik pri pouku, a hkrati manj kompleksno snov (celotna zgoraj v manjšem tisku omenjena snov ni več potrebna).<sup>17</sup> Natančnejša obravnava števnik pri pouku je smiselna, saj je prav števnik v slovanskih jezikih besedna vrsta, ki ima kompleksno rabo in izkazuje vrsto napak, npr. v korpusu napak *Šolar*. Obravnavi števnik kot celote so se učbeniki izognili in zato dosledno izpuščali nedoločne števnik, čeprav so edini, ki potrebujejo v šolski praksi večji poudarek že na oblikoslovni in skladenjski ravni (npr. raba števnik *več*).

Hkrati obravnava števnik kot samostojne besedne vrste odpravlja vrsto nepotrebnih dilem pri določanju jedra in prilastka ob »količinskih izrazih«, tudi termin količinski izraz za šolsko rabo ni več potreben.

#### 1.4 Vpliv na obravnavo veznika

Po skladenjski delitvi besednih vrst spadajo v vezniško besedo veznik, členek, vprašalni in oziralni zaimek ter vse vezniške besedne zveze (prim. Toporišič 1992: 352–352; Žagar 2001 [1985]: 309–314). To je na osnovnošolski in srednješolski ravni lahko za razumevanje zelo kompleksno, saj se križa s snovjo o prislovnih zaimkih in členkih ter uvaja nejasnost, kaj je veznik kot besedna vrsta in kaj veznik (vezniška beseda) kot pojav prehoda med besednimi vrstami. Kar je na znanstveni ravni izredno priročna rešitev, se izkaže za šolsko rabo kot zaplet (prim. rešitev v Žagar 2001 [1985]: 309–310 na podlagi Toporišiča 1976: 362–383). Ker je snov zapletena, se je začelo govoriti zgolj o vezniku (ne vezniški besedi), a hkrati tudi o enodelnih in dvodelnih »veznikih« ter večbesednih »veznikih«, pri čemer se je povsem pomešalo pojem besedne vrste in besedne zveze. To je izhajalo iz termina »večbesedni enodelni vezniki« v Toporišičevi slovnici (2000: 427, 428, 431–433) znotraj poglavja »vezniška beseda«, ki vsebuje »veznike, oziralne in vprašalne zaimke ter členke«. V SP 2003 (§ 1135) je definiran večbesedni veznik kot »veznik iz več besed«, kar kaže na to, da termin ne kaže več na besednovrstnost.

Vse to na šolski ravni prinaša kar nekaj nejasnosti. Veznik je za šolsko rabo lahko ena beseda – ali tudi več besed: toda, kako jim določiti besedno vrsto? Je »ne samo – ampak tudi« po besedni vrsti veznik ali kombinacija členkov in veznika?

<sup>16</sup> Za razliko od števnik znotraj pridevniške besede (= skladenjska delitev), ki je lahko nastopa samo (!) kot pridevnik. iSlo 6 (104) na primer v skladu s skladenjsko delitvijo definira števnik kot besede (ne besedno vrsto!), s katerimi kaj štejemo, obravnava pa samo glavne in vrstilne števnik.

<sup>17</sup> Prim. obravnavo v učbeniku *Moč jezika* (MJ 3: 23).

Učbeniki so se s tem spopadali takole:

»Besede, ki povezujejo stavke in izražajo razna logična razmerja med njimi (npr. vzrok, posledico, pogoj), so vezniki (npr. *ker, zato, če*). /.../ Vezniki, ki povezujejo stavke, so enobesedni (npr. *ker*) ali večbesedni (npr. *medtem ko*). Znotraj veznikov ne pišemo vejice. Če stojijo sredi povedi, pred njimi pišemo vejico« (SZV+učb 8: 61–62).

»Vezniki so besede, s katerimi povezujemo: besede, besedne zveze, stavke. /.../ Vezniki so lahko enobesedni (npr. *da, če, ker, saj, kot, ko*) ali večbesedni (npr. *medtem ko, potem ko, kljub temu da*). Med posameznimi besedami večbesednega veznika ne pišemo vejice« (SVO-učb 8: 96–97).

»Po obliki so vezniki lahko sestavljeni iz ene besede (*in, ter, toda, a*) ali več besed (*medtem ko, in sicer, češ da, kljub temu da*) – torej ločimo enobesedne oz. večbesedne veznike. Glede na to, ali stojijo v enem delu povedi ali v obeh, jih delimo na enodelne (npr. *in, ter, toda, a; medtem ko, in sicer, češ da, kljub temu da*) in dvodelne (npr. *ali – ali, ne samo – ampak tudi: Ali vam učitelj ne izroči pošte ali pa se kje izgubi.*)« (ZBDB 2: 130).

»Vezniki (konjunkcije) so nepolnomenjska in nepregibna besedna vrsta. Poimenujejo: enakovredna oz. priredna razmerja med besedami, besednimi zvezami in stavki /.../, neenakovredna oz. podredna razmerja med stavki. /.../ Glede na to, ali so vezniki sestavljeni iz ene ali več besed, ločimo enobesedne in večbesedne veznike (npr. *če, ker, zato; brž ko, kot da, s tem da, medtem ko*). Med večbesednimi vezniki vejice praviloma ne pišemo (npr. *Lenaril je, namesto da bi se učil. – Vlak je odpeljal, medtem ko sem kupovala vstopnico*). Veznik se lahko v povedi pojavi na enem mestu ali na več mestih; ločimo torej enodelne in večdelne veznike. Večdelni vezniki so npr. *bodisi – bodisi, niti – niti, ali – ali, ne samo – ampak tudi, ne le – temveč tudi*. V primerih, ko je drugi del veznika dobesedna ponovitev prvega, vejice ne pišemo (npr. *Niti ne poje niti ne pleše.*), sicer pa jo pred drugim delom večdelnega veznika pišemo (npr. *Ni samo lep, ampak je tudi pameten.*)« (BJ-učb 2: 86–87).

NPB+učb 2 (in tudi prvotni NPB-učb) se temu problemu izogne in te snovi pri vezniku ne obravnava (str. 44–45), vseeno pa kasneje pri pravopisu ta termin uporablja, ne da bi bil uveden (npr. NPB-učb 3: 99).

Po oblikoslovno-pomenoslovni delitvi besednih vrst označuje besedna vrsta veznik zgolj veznik v ožjem pomenu besede, ki ni vezan na skladenjsko vlogo. Odvisne stavke tako lahko uvajajo: vezniki, oziralni zaimki in vprašalnice (= različni zaimki in prislovi). Vlogo povezovanja nadrednega in podrednega stavka lahko igra več besed različnih besednih vrst. To omogoča vsaj v srednji šoli tudi jasnejšo uvedbo »večbesednih veznikov« kot pravopisne oznake, ki ni vezana na besednovrstnost (MJ 2: 62): »Veznik kot besedna vrsta je lahko samo ena beseda. Poleg pravih veznikov, torej besed, ki sodijo v besedno vrsto veznikov, lahko v vlogi veznika oz. kot vezniške besede v povedi nastopajo tudi besede, ki besednovrstno niso vezniki, npr. vprašalnice (zaimki: npr. *kdo, kaj, kateri*; prislovi: npr. *kje, kdaj, kako*), členki (vprašalni *ali; tudi, le*), oziralni zaimki (npr. *ki, kakršen*) itd. Te nastopajo samostojno (npr. *ki* v prilastkovem odvisniku) ali kot del večbesedne zveze (npr. *ne le – ampak tudi*).«

Še ustrežnejše bi bilo poimenovanje »vezniška zveza« (Ahačič 2017b: 76, paragraf 135), ki bi ga bilo smiselno zlagoma uvajati v pouk in priročnike namesto izrazov »večbesedni veznik« ali »večdelni veznik«.

## 1.5 Vpliv na število sklanjatev

Ta vpliv je zgolj posreden, gre pa za to, da skladnja pri oblikoslovno-pomenoslovni delitvi ni več izrecno izhodišče za oblikoslovni opis, zato lahko število sklanjatev zmanjšamo na formalno nujne. Namesto s skladenjskega vidika obveznega termina »ničta končnica« lahko poleg tega termina ali namesto njega uporabljamo tudi termin »nesklonljivi« samostalniki, pridevniki, ki ga učenci in dijaki poznajo od pouka tujih jezikov. Če smo nekdanj samo pri samostalniku govorili o 12 sklanjatvah (Žagar 2001 [1985]), zaradi česar smo pri praktičnem pouku začeli snov »sklanjatve« odpravljati (!),<sup>18</sup> potem zdaj lahko v šolski slovnici (Ahačič 2007b: 43) govorimo o štirih sklanjatvah. To je pomembno zaradi povezovanja s poukom tujih jezikov, zlasti tistih, ki poznajo sklanjatve. Kot doslej pojasnimo tudi, da se števniki in zaimki lahko sklanjajo po posebnih sklanjatvah, vezanih na posamezen števnik, zaimek.

## 2 Druge rešitve šolske slovnice

### 2.1 Izpust logičnega osebka

Nova šolska slovnica (Ahačič 2017b: 96) jasneje ločuje med »slovničnim« osebkom in »logičnim« osebkom. To pomeni, da nam v osnovni<sup>19</sup> in srednji šoli ni treba obravnavati obsežne in kompleksne snovi, ki je motila osnovno jezikovno znanje o stavčnih členih, tj.: določanje osebka glede na pomen ob zanikanem polnopolnemenskem glagolu *biti* in ob neprehodnih glagolih, kadar stojijo v 3. os. ed. srednjega spola.

Kako lahko ta snov zaplete dojemanje osebka, je razvidno iz naslednje razlage, ki pokaže tudi vso absurdnost obravnave (učenje primera z enim glagolom na pamet, čeprav bi npr. primeri *sanjalo se mi je, ne da se mi delati, briga me* prav tako sodili v to kategorijo): »Besede v osebkem so načeloma v imenovalniku (npr. *Miha trenira košarko.*), izjemoma tudi v rodilniku, in sicer ob zanikanem polnopolnemenskem glagolu *biti* (npr. *Mihe ni bilo doma.*) in ob glagolu *zmanjkati* (npr. *Zmanjkalo nam je kruha.*)« (BJ-učb 3: 10).

Še bolj zapleteno snov je prinašal zdaj že prenovljeni učbenik NPB-učb 3, kjer je dodatni zaplet povzročila obravnava količinskih izrazov kot nujnih prilastkov: »Besede v osebkem so načeloma v imenovalniku – le izjemoma so v rodilniku, npr. ob zanikanem polnopolnemenskem glagolu *biti* (prim. *Nobenega sodnika ni bilo na dvorišču*) in ob glagolu *zmanjkati* (prim. *Spet nam je zmanjkalo sladkorja*). Če je v osebkem glavni

<sup>18</sup> Primeri iz učbenikov: BJ-sdz 2, ZBDB 2 in NPB-učb 2 ločujejo sedem sklanjatev samostalnikov, NPB-učb 2 pa po novi slovnici štiri. V osnovni šoli sklanjatev že nekaj časa niso več obravnavali, čeprav so jih spoznavali pri pouku tujih jezikov.

<sup>19</sup> V osnovni zlasti na implicitni ravni, npr. SVO-učb 7: 130: »Besede v osebkem so po navadi v imenovalniku.«

števniki od pet navzgor ali kak splošni količinski izraz (npr. *nekaj, malo, skupina*), je samostalni ob njem v rodilniku – a za celotni osebki se kljub temu šteje, kakor da je v imenovalniku (prim. vprašalnico za osebki v povedi *Nekaj dijakov ni prineslo opravičila: Kdo ni prinesel opravičila?* – ne pa *\*Česa ni prineslo opravičila?*)« (NPB-učb 3: 30).

Enako zapleteno, a nepopolno je v ZBDB 3: »Izjemoma je v osebku lahko tudi beseda/besedna zveza v rodilniku. To se zgodi ob zanikanem (polnopolnem) glagolu *biti* (*Nobelovega nagrajenca ni bilo na podelitev*.) ali v zvezi glavni števniki + samostalniki, če je števniki večji od štiri (*Pet dijakov je odšlo na izmenjavo v Avstrijo*.). V takih primerih je namesto števnikov lahko rabljen tudi količinski izraz, npr. *nekaj, veliko, malo* idr. (*Nekaj otrok je torbe pustilo v šoli*.)« (ZBDB 3: 31).

V NPB+ je ta snov že posneta po novi šolski slovnici, a z zapletanjem, ki ga je zahteval prehod (NPB+sdz 3: 63), v MJ 3 pa je ta snov obdelana povsem po novi šolski slovnici – in je ni, snov o logičnem osebku pa je na voljo kot zanimivost za prizadevnejše.

## 2.2 Združitev sklepalnega in posledičnega priredja v posledično priredje

Sklepalno in posledično priredje sta si z vidika srednješolskega (sploh pa osnovnošolskega) pouka zelo podobni, zato njuna delitev nima posebnega smisla.<sup>20</sup> Poimenovanje *sklepalno priredje* lahko za srednješolske potrebe vezemo samo na nekaj primerov in na veznik *torej*: merila za to, kaj je posledica in kaj je sklep, namreč niso intuitivna, ampak brez jasnih meril stvar interpretacije.

Slovnice v preteklosti posledičnega in sklepalnega priredja niso ločevale, so ga pa različno poimenoval. V slovenščini je to ločevanje uvedla<sup>21</sup> slovnica Jožeta Toporišiča (1976: 517–519), a z veliko previdnostjo. Da takšna delitev ne sodi v šole, je ugotovil že Žagar (1985: 155–156), ki je v svoji šolski slovnici imenoval to priredje »posledično *ali* sklepalno priredje«.

Pozneje se je ločevanje med posledičnimi in sklepalnimi priredji znašlo v učbenikih, ne da bi se kdo posebej spraševal o smislu takšnega ločevanja. Takšno ločevanje ima namreč smisel, če je znanstveno natančno definirano. Najbolj moteče pa je bilo, da se je med posledičnim in sklepalnim razmerjem ločevalo tudi na ravni »razmerij med povedmi«, kjer so merila še težje določljiva. Skupaj je to priredje (»sklep in posledica«) brez poimenovanja (kot razmerje) obravnaval osnovnošolski učbenik SVO. Kako težko je ločevanje, če ga poskušamo definirati, je razvidno iz razlage za osnovnošolce v tem učbeniku: »Kadar je v drugem stavku izražena posledica dejanja iz prvega stavka ali sklep, ki temelji na dokazih iz prvega stavka, stavka povežemo z veznikoma *torej* in *zato*. Pred njima pišemo vejico. Kadar izražamo sklep, v stavku pogosto uporabimo besede *verjetno, najbrž, mogoče, gotovo* ipd. (npr. *Iz kuhinje lepo diši, torej bo kosilo gotovo zelo okusno*.). Posledico

<sup>20</sup> Dilema je edino, ali ne bi bilo ustrežnejše združeno priredje poimenovati kot sklepalno.

<sup>21</sup> Prim. delitve odvisnikov po posameznih slovnica na [www.fran.si/slovnice-in-pravopisi/](http://www.fran.si/slovnice-in-pravopisi/) (dostop 15. 5. 2024).

prepoznamo kot naravni pojav ali lastnost, ki sledi dejanju iz prvega stavka (npr. *Iz kuhinje lepo diši, zato sem v hipu postal lačen.*)« (SVO-učb 9: 68–69). SZV+učb 9 (str. 70) ločuje sklep in posledico, BJ-učb 3 (str. 33) pa ločevanje med posledičnim in sklepalnim priredjem veže na značilne veznike (*zato : torej, zatorej, potemtaka*). NPB+učb 3 (str. 85) ima že delitev po šolski slovnici.<sup>22</sup>

### 3 Prispevki na ravni učbenikov

Vse rešitve v smeri večje zaokroženosti in ekonomičnosti jezikovne snovi ne izhajajo zgolj iz slovnice. Izredno pozornost moramo namenjati tisti snovi, ki naredi več škode kot koristi, saj zmede znanje, ki bi moralo biti dolgoročno, z malenkostjo, ki si jo običajno zapomnimo samo na kratek rok. Takšna primera sta od zgoraj navedenih vsaj 1.3 in 2.1, lahko pa jih nanizamo še nekaj.

#### 3.1 Odpravljanje zmešnjave: priredja, odvisniki, razmerja med povedmi in razmerja med stavki

Tu lahko spremljamo na področju učbenikov mešanje različnih teorij: najdemo povsem univerzalno delitev priredij in podredij v srednji šoli in hkrati uvajanje povsem drugega pogleda, torej »razmerij med povedmi« v osnovni šoli.

Primer za to je SVO-učb 9, ki najprej uvede snov odvisnikov na tradicionalen način, nato pa pri priredno zloženi povedi opazuje zgolj razmerja med povedmi (izbira, stopnjevanje, nasprotje, sklep in posledica, pojasnilo; str. 55–72). Podobno tudi drugi učbeniki (npr. SZV+učb 9: 70).

Do zapleta pride na srednješolski ravni: kar so bila prej razmerja, so v srednji šoli (običajna) priredja in podredja, o razmerjih pa se začne govoriti na ravni medpovedne skladnje.

Primer (BJ-učb 3: 32–53): dijaki spoznajo vezalno, stopnjevalno, ločno, protivno, posledično, pojasnjevalno in sklepalno priredje, ki vključuje osnovnošolsko snov razmerij: možnost izbire, neskladnost, nasprotje, posledica, pojasnilo, sklep. Nato spoznajo vse vrste odvisnikov: osebkov, predmetni, krajevni, časovni, vzročni, namerni, načinovni, pogojni, dopustni in prilastkov. Nato pa se naučijo še (nekompatibilna!) pomenska razmerja med povedmi: protivno, posledično, namerno, sklepalno, pojasnjevalno, naštevno, časovno, vzročno, pogojno. Pri tem množenju razmerij in vrst odvisnikov ter priredij je tako rekoč nemogoče, da se dijakom celoten sistem ne bi na dolgi rok porušil. Snov medpovedne skladnje lahko poruši že usvojeno snov znotrajpovedne skladnje.

<sup>22</sup> Naj omenimo kot zanimivost, da sta podobno glede na znanstveno slovnico združena tudi posledični in načinovni odvisnik (v načinovni odvisnik).

Nova slovenska šolska slovnica (Ahačič 2017b) prav zato nadpovedno skladnjo izpušča (na osnovnošolski ravni pa izpušča vrste priredij, Ahačič 2017c). S tem daje signal tudi bodočim učbenikom, da je za dijake dovolj informacija, da lahko (utrjeno!) snov priredij in odvisnikov uporabljajo tudi za povedi. To je uresničeno v učbeniku MJ 3, kjer je celo izrecno navodilo dijakom: »Pazite! Če poznamo vrste priredij in podredij, se nam vrst razmerij med povedmi v besedilu ni treba učiti na pamet. Še več: na tej ravni nam lahko učenje na pamet škodi, saj bomo vse delitve pomešali med sabo. Zato vedno izhajamo iz priredja in podredja, na podlagi tega razmerja pa določimo razmerje med dvema povedma« (MJ 3: 74). Razmerja med povedmi torej lahko umestimo v pouk kot uporabo že naučenega, ne pa kot novo snov.

Na osnovnošolski ravni teoretična obravnava priredij ni potrebna, če drugačna obravnava omogoča pri učencih zavedanje glede možnosti pretvorb in rabe vejice.

### 3.2 Manjše terminološke spremembe

Terminološke spremembe so v znanosti nezaželeni, zato nov termin »splošna poimenovanja« v pravopisu v obeh slovnicih namesto »občnih imen« uvajamo izredno previdno, z zavedanjem, da bo končno odločitev prinesla šele raba v novem slovenskem pravopisu. Ne glede na to pa gre pri poimenovanju »občna imena« za didaktično premišljeno terminološko spremembo. Pridevnik »občen« v pomenu 'splošen' je zastarel, zato si učenci na podlagi pomnenja termina težko predstavljajo njegovo vsebino. Preprosto ločevanje je zato lahko za učence in dijake ob pozabljanju usvojene snovi velik pravopisni problem.

Z rabo v tujih jezikih je pogojeno tudi novo poimenovanje »stavčnih« in »besednih vprašanj«: »vprašanja DA/NE« in »vprašanja K/Č/Z« (angl. *yes/no-questions*, *wh-questions*; Ahačič 2017: 107; MJ 3: 50) in s tem lažje pomnenje vrst, ki sta pogosta snov pri tujih jezikih.

Tudi naglasne in naslonske oblike osebnih zaimkov so poimenovane neterminološko, preprosto kot »dolge in kratke oblike zaimka« (Ahačič 2017b: 53), kar pride v učbenikih (MJ 2: 44) še zlasti do izraza.

Dobro prakso ponujajo novi učbeniki tudi tam, kjer lahko (če te snovi ni v šolski slovnici) določene za učence in dijake asociativno preveč oddaljene termine preprosto preskočijo. Takšni izrazi so na »prvine predmetnosti«, »tvarna /stran besede/, »sporočanski« itd., opozarjam tudi na (za šolsko rabo) nepotrebno slovenjenje izraza »dialog, dialoško besedilo« z znanstvenim terminom »dvogovorno besedilo«.



### 3.3 Dodaten poudarek na uporabnosti znanj iz skladnje pri tvorjenju besedil

Pouk skladnje mora biti osmišljen, kar poudarjajo didaktiki tudi na Slovenskem že od osemdesetih let (Kunst Gnamuš, Ivšek, Smolej; popisano v Smolej in Lampret 2018: 58–68). To osmišljanje ne sme biti prepuščeno samo učiteljem, ampak mora biti nakazano tudi v učbenikih. V tem smislu pomeni velik premik na osnovnošolski ravni učbenik SVO 9, na srednješolski pa MJ 3. V ospredje postavljata pomen pretvorb in vlogo slovenščine pri izražanju iste misli na različne načine. To implicitno želijo dosegati tudi drugi učbeniki, a s pomanjkljivostmi (za popis na ravni osnovne šole prim. Smolej in Lampret 2018).

### 3.4 Sodobne vsebine

Učbeniki izhajajo relativno pogosteje kot slovnice in so tudi bolj prilagodljivi. V spreminjajočem se svetu bo izrednega pomena, da bodo učbeniki vsaj na ravni zanimivosti vključevali tudi opise sodobnega dogajanja na ravni jezika in jezikoslovja. Te vsebine so trenutno na primer: strojno prevajanje (MJ 3: 86, 88), jezik in umetna inteligenca (MJ 3: 87), povzemanje in povzemalniki (MJ 3: 80), delovanje naprav v slovenskem jeziku (Ahačič 2017b: 136) itd.

## 4 Poučevanje na osnovni in srednji šoli ter njegovo povezovanje s fakultetnim študijem

Pri vseh spremembah, ki jih prinašata nova šolska slovnica in komplet Moč jezika, je bilo vselej v ospredju tudi povezovanje srednješolskega znanja z znanjem na fakultetni ravni. Vsaka poenostavitev, »korak nazaj« ali strukturni odmik od znanstvene slovnice (Toporišič 1976) in njej sledečih raziskav so natančno popisani v obliki rubrike »Zanimivosti« v slovnici (Ahačič 2017b) ali »Pogled v znanost« v učbenikih Moč jezika. V teh učbenikih je rubrika »Pogled v znanost« namenjena tudi vsem, ki poučujejo in želijo primerjati predhodni sistem z novim. Iz tega lahko izhaja dober nadaljnji jezikovni pouk na fakulteti.

## 5 Sklep

Znanje na ravni metajezikovne in pravopisne zmožnosti, pa tudi poznavanja jezikoslovja kot znanosti nasploh, je izredno pomembno izhodišče za razvijanje vseh drugih zmožnosti pri pouku slovenskega jezika – biti pa mora osmišljeno, logično in ekonomično. Omogočati mora tudi izpolnjevanje t. i. skupnih ciljev prenove učnih načrtov,<sup>23</sup> zato mora biti za vse predmete usklajeno.

<sup>23</sup> Npr. cilj »Univerzalni opis jezika kot sistema«: »/Pri vseh predmetih:/ Učenec se zaveda podobnosti in razlik med jeziki in so na to pozorni tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd.; /pri jezikovnih



Prehod z izključno skladenjske na oblikoslovno-pomenoslovno delitev besednih vrst je (zgodovinsko gledano) korak od izvirnega k mednarodno in časovno preverjenemu, korak od znanstvenega k šolskemu. V prispevku navedeni argumenti pa kažejo, kako veliko nepotrebnih didaktičnih zadreg odpravlja tak prehod (zaimmek, prislov, povedkovnik, števnik, prilastek, veznik) in kako lahko, če se omejimo zgolj na konsenzualno obče sprejeta znanja, poenostavimo tudi mnoga druga slovnična področja (določanje osebka, število sklanjatev, število in način obravnave priredij, odprava prekrivnih snovi, terminologija ipd.).

## Viri

BJ-sdz 1–4 = Berc Prah, Dubravka idr., 2018: *Barve jezika: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 1. letniku gimnazij in štiriletnih srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Slemenjak, Tanja idr., 2018: *Barve jezika: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 2. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Slemenjak, Tanja idr., 2018: *Barve jezika: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 3. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Slemenjak, Tanja idr., 2019: *Barve jezika: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 4. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett.

BJ-učb 1–4 = Berc Prah, Dubravka idr., 2016: *Barve jezika: Učbenik za slovenščino v 1. letniku gimnazij in štiriletnih srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Slemenjak, Tanja idr., 2017: *Barve jezika: Učbenik za slovenščino v 2. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Slemenjak, Tanja idr., 2018: *Barve jezika: Učbenik za slovenščino v 3. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Slemenjak, Tanja idr., 2019: *Barve jezika: Učbenik za slovenščino v 4. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett.

iSlo 6–9 = Hočevar Gregorčič, Mateja in Čuden, Milena, 2022: *iSlovenščina 6: Interaktivni samostojni delovni zvezek za slovenski jezik v 6. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga. / Čuden, Milena in Hočevar Gregorčič, Mateja, 2019: *iSlovenščina 7: Interaktivni samostojni delovni zvezek za slovenski jezik v 7. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga. / Čuden, Milena in Hočevar Gregorčič, Mateja, 2020: *iSlovenščina 8: Interaktivni samostojni delovni zvezek za slovenski jezik v 8. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga. / Čuden, Milena in Hočevar Gregorčič, Mateja, 2021: *iSlovenščina 9: Interaktivni samostojni delovni zvezek za slovenski jezik v 9. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

MJ 1–3 = Krapš Vodopivec, Irena idr., 2021: *Slovenščina 1: moč jezika: Učbenik z vajami za 1. letnik gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Mladinska knjiga. / Krapš Vodopivec, Irena idr., 2022: *Slovenščina 2: moč jezika: Učbenik z vajami za 2. letnik gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Mladinska knjiga. / Krapš Vodopivec, Irena idr., 2023: *Slovenščina 3: moč jezika: Učbenik z vajami za 3. letnik gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

---

predmetih:/ se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika in obratno; zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpoznavna podobnosti ter razlike med njimi.« *Interni dokument za področne kurikularne komisije Skupni cilji področja Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost*. Zavod RS za šolstvo. November 2023.

NPB-učb 1–4 = Križaj, Martina idr., 2018: *Na pragu besedila 1: Učbenik za slovenski jezik v 1. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Križaj, Martina idr., 2017: *Na pragu besedila 2: Učbenik za slovenski jezik v 2. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Križaj, Martina idr., 2017: *Na pragu besedila 3: Učbenik za slovenski jezik v 3. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Križaj, Martina idr., 2018: *Na pragu besedila 4: Učbenik za slovenski jezik v 4. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett.

NPB+sdz 1–4 = Križaj, Martina idr., 2018: *Na pragu besedila 1: izdaja s plusom: Samostojni delovni zvezek za slovenski jezik v 1. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Križaj, Martina idr., 2019: *Na pragu besedila 2: izdaja s plusom: Samostojni delovni zvezek za slovenski jezik v 2. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Križaj, Martina idr., 2020: *Na pragu besedila 3: izdaja s plusom: Samostojni delovni zvezek za slovenski jezik v 3. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Križaj, Martina idr., 2021: *Na pragu besedila 4: izdaja s plusom: Učbenik za slovenski jezik v 4. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett.

NPB+učb 1–4 = Križaj, Martina idr., 2018: *Na pragu besedila 1: izdaja s plusom: Učbenik za slovenski jezik v 1. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Križaj, Martina idr., 2019: *Na pragu besedila 2: izdaja s plusom: Učbenik za slovenski jezik v 2. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Križaj, Martina idr., 2020: *Na pragu besedila 3: izdaja s plusom: Učbenik za slovenski jezik v 3. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett. / Križaj, Martina idr., 2021: *Na pragu besedila 4: izdaja s plusom: Učbenik za slovenski jezik v 4. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett.

OGDKS 6–9 = Avbar, Peter in Dolenc, Damijana, 2018: *Od glasov do knjižnih svetov 6: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 6. razredu osnovne šole: jezik in književnost*. Ljubljana: Rokus Klett. / Kodre, Petra, 2018: *Od glasov do knjižnih svetov 7: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 7. razredu osnovne šole: jezik in književnost*. Ljubljana: Rokus Klett. / Kodre, Petra, 2018: *Od glasov do knjižnih svetov 8: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 8. razredu osnovne šole: jezik in književnost*. Ljubljana: Rokus Klett. / Kodre, Petra, 2018: *Od glasov do knjižnih svetov 9: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 9. razredu osnovne šole: jezik in književnost*. Ljubljana: Rokus Klett.

SVO-sdz 6–9 = Kumer, Vesna idr., 2018: *Slovenščina v oblaku 6: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 6. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Kumer, Vesna idr., 2018: *Slovenščina v oblaku 7: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 7. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Markovič, Andreja idr., 2018: *Slovenščina v oblaku 8: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 8. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Stritar Kučuk, Mojca idr. 2019: *Slovenščina v oblaku 9: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 9. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett.

SVO-učb 6–9 = Kumer, Vesna idr., 2016: *Slovenščina v oblaku 6: Učbenik za slovenščino v 6. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Kumer, Vesna idr., 2018: *Slovenščina v oblaku 7: Učbenik za slovenščino v 7. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Markovič, Andreja idr., 2018: *Slovenščina v oblaku 8: Učbenik za slovenščino v 8. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Stritar Kučuk, Mojca idr. 2019: *Slovenščina v oblaku 9: Učbenik za slovenščino v 9. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett.

SZV+sdz 6–9 = Cajhen, Nana idr., 2018: *Slovenščina za vsak dan 6 – izdaja s plusom: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 6. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Cajhen, Nana idr., 2017: *Slovenščina za vsak dan 7 – izdaja s plusom: Samostojni delovni*

*zvezek za slovenščino v 7. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Cajhen, Nana idr., 2017: *Slovenščina za vsak dan 8 – izdaja s plusom: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 8. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Cajhen, Nana idr., 2018: *Slovenščina za vsak dan 9 – izdaja s plusom: Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 9. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett.

SZV+učb 6–9 = Cajhen, Nana idr., 2018: *Slovenščina za vsak dan 6 – izdaja s plusom: Učbenik za slovenščino v 6. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Cajhen, Nana idr., 2015: *Slovenščina za vsak dan 7 – izdaja s plusom: Učbenik za slovenščino v 7. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Cajhen, Nana idr., 2016: *Slovenščina za vsak dan 8 – izdaja s plusom: Učbenik za slovenščino v 8. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett. / Cajhen, Nana idr., 2017: *Slovenščina za vsak dan 9 – izdaja s plusom: Učbenik za slovenščino v 9. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett.

ZBDB 1–4 = Vogel, Jerica idr., 2015: *Slovenščina 1: z besedo do besede: Učbenik za slovenščino – jezik v 1. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Prenovljena izd. Ljubljana: Mladinska knjiga. / Vogel, Jerica idr., 2016: *Slovenščina 2: z besedo do besede: Učbenik za slovenščino – jezik v 2. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Prenovljena izd. Ljubljana: Mladinska knjiga. / Vogel, Jerica idr., 2017: *Slovenščina 3: z besedo do besede: Učbenik za slovenščino – jezik v 3. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Prenovljena izd. Ljubljana: Mladinska knjiga. / Vogel, Jerica idr., 2018: *Slovenščina 4: z besedo do besede: Učbenik za slovenščino – jezik v 4. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Prenovljena izd. Ljubljana: Mladinska knjiga.

## Literatura

Ahačič, Kozma (ur.), 2017a: *Primerjalni prikaz rabe jezikoslovnih izrazov pri pouku tujih jezikov v osnovnih in srednjih šolah: Delovno gradivo za pripravljavce učnih načrtov, učbenikov in drugih učnih gradiv*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Ahačič, Kozma, 2015: Tipologija slovenskih slovníc. Smolej, Mojca (ur.): *Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis*. Obdobja 34. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 15–30.

Ahačič, Kozma, 2017b: *Slovnica na kvadrat: Slovenska slovnica za srednjo šolo*. Ljubljana: Rokus Klett.

Ahačič, Kozma, 2017c: *Kratkoslovnica: Slovenska slovnica za osnovno šolo*. Ljubljana: Rokus Klett.

Bajec, Anton, Kolarić, Rudolf, Rupel, Mirko in Šolar, Jakob, 1956: *Slovenska slovnica*. Ljubljana: DZS.

Grošelj, Robert, 2017: Besedne vrste v slovenskem jeziku. Gorjanc, Vojko, Gantar, Polona, Kosem, Iztok in Krek, Simon (ur.): *Slovar sodobne slovenščine: problemi in rešitve*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 498–513. DOI: <https://doi.org/10.4312/9789612379759>.

Kosem, Iztok, Stritar Kučuk, Mojca, Može, Sara, Zwitter Vitez, Ana, Arhar Holdt, Špela in Rozman, Tadeja, 2012: *Analiza jezikovnih težav učencev: korpusni pristop*. Ljubljana: Trojina.

Rojc, Jasna in Slivar, Branko (ur.), 2022: *Izhodišča za prenovu učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Rozman, Tadeja, Krapš Vodopivec, Irena, Stritar Kučuk, Mojca in Kosem, Iztok, 2012: *Empirični pogled na pouk slovenskega jezika*. Ljubljana: Trojina.

Simeon, Rikard, 1969: *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*. Zagreb: Matica Hrvatska.

Smolej, Mojca in Lampret, Nika, 2018: Obravnava skladnje pri pouku slovenščine v tretjem triletju osnovne šole, v gimnaziji ter srednjem strokovnem in poklicnem izobraževanju. *Slavia Centralis* 11/2. 57–73.

Smolej, Mojca, 2022: *Skladanje: izbrana poglavja iz skladnje slovenskega jezika*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. DOI: <https://doi.org/10.4312/9789610606000>.

Snoj, Jerica, 2015: Od definicije besedne vrste v slovnici do besednovrstne oznake v slovarju. *Slovenski jezik – Slovene Linguistic Studies* 10. 139–151.

SP 2003 = Toporišič, Jože (ur.): *Slovenski pravopis*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. [www.fran.si](http://www.fran.si).

Šekli, Matej, 2014: *Primerjalno glasoslovje slovanskih jezikov 1: Od praindoevropsčine do praslovanščine*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Šekli, Matej, 2018: Znanstveni simpozij 1. Toporišičev dan: Skladnja enostavne povedi. *Jezik in slovstvo* 63/4. 115–119.

Toporišič, Jože, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Toporišič, Jože, 2000 [1976, 1984, 2004]: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.

Uhlik, Mladen in Žele, Andreja, 2023: Ujemanje v zgradbah z glavnimi števniki: slovenščina v sopostavitvi z drugimi zahodnimi južnoslovanskimi jeziki. *Slavistična revija* 71/4. 337–354. DOI: <https://doi.org/10.57589/srl.v71i4.4130>.

Vogel, Jerca, 2015: Modeli jezikovnega pouka pri predmetu slovenščina od leta 1990 do danes. *Jezik in slovstvo* 60/3–4. 173–183. <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-BD71XXVV>. (Dostop 15. 5. 2024.)

Vogel, Jerca, 2021: Kritična sporazumevalna zmožnost – osrednji koncept sodobnega pouka prvega jezika. *Jezik in slovstvo* 66/1. 3–15. <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-F4B59JRZ>. (Dostop 15. 5. 2024.)

Vogel, Jerca, 2023. Procesne metode pri pouku slovenskega jezika kot prvega jezika. *Jezik in slovstvo* 68/2. 3–17. DOI: <https://doi.org/10.4312/jis.68.2.3-17>.

Žagar, France, 1987. Obravnava sklanjatev v osnovni šoli. *Jezik in slovstvo* 33/1–2. 21–24. <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-0Y1ARRPZ>. (Dostop 15. 5. 2024.)

Žagar, France, 2001 [1985]: *Slovenska slovnica in jezikovna vadnica*. Maribor: Založba Obzorja.

Сичинава, Дмитрий Владимирович, 2012: Числительное. *Русская корпусная грамматика*. [www.rusgram.ru](http://www.rusgram.ru). (Dostop 15. 5. 2024.)

[Sičinava, Dmitrij Vladimirovič, 2012: Čislitel'noe. *Russkaja korpusnaja grammatika*. [www.rusgram.ru](http://www.rusgram.ru). (Dostop 15. 5. 2024.)]